Medzinárodná vedecká konferencia *Sporné otázky spoločných dejín / A közös történelem vitás kérdései* (Jáger / Eger 5.-6. novembra 2008)

Inštitút histórie Filozofickej fakulty Vysokej školy Karola Eszterházyho v Jágri v spolupráci s Fakultou humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici zorganizoval v dňoch 5.-6. novembra 2008 medzinárodnú vedeckú konferenciu, ktorej cieľom bolo zmapovať rozsah tematiky „sporných otázok spoločných dejín" a vzájomne spoznať a prediskutovať názory slovenských a maďarských historikov. Dominujúcimi témami podujatia boli problémy dejín raného novoveku, najmä otázka obrazu a interpretácie stavovských povstaní v slovenskej a maďarskej historiografii, ďalej problémy vzniku a vnímania slovenskej a maďarskej národnej identity a ich vzájomnej akceptácie v priebehu 19. storočia, ako aj parciálne otázky, dotýkajúce sa konkrétnych problémov politických a hospodárskych dejín 20. storočia. Z maďarskej strany na konferencii vystúpili historici z Jágru a Budapešti, zo slovenskej strany z Banskej Bystrice a Prešova. Účastníci konferencie mali k dispozícii abstrakty prezentovaných príspevkov v maďarskom a v slovenskom jazyku, resp. časť príspevkov aj v preklade. Diskusiu po ukončení jednotlivých blokov prednášok do oboch jazykov tlmočil Imrich Nagy z Katedry histórie Fakulty humanitných vied UMB v Banskej Bystrici. Hostiteľská inštitúcia prisľúbila v priebehu roku 2009 publikovať rozšírené texty prednesených príspevkov v podobe samostatného zborníka.

Konferenciu otvorili slávnostnými príhovormi – rektor Vysokej školy Karola Eszterházyho pán **Zoltán Hauser** a dekan jej Filozofickej fakulty pán **Mihály Mózes**. Sled konferenčných vystúpení začal prednáškou **Tibora Beszeho** (Inštitút histórie, Eger). Vo svojom príspevku sa venoval sporným otázkam včasno-stredovekých dejín Maďarov a Slovákov, najmä diskurzu o kontinuite a diskontinuite dejinného vývoja v Karpatskej kotline v priebehu 6.-10. storočia a problematike spolužitia etník, ktoré ju v tomto časovom období obývali. **Sándor Gebei** (Inštitút histórie, Eger) sa sústredil na otázku historicko-terminologického definovania stavovských povstaní v 17.-18. storočí a prezentáciu a najnovšiu reinterpretáciu udalostí v kontexte maďarskej a slovenskej historiografie. **László Kiss** (Inštitút histórie, Eger) vystúpil s tematikou obrazu Slovákov u Maďarov v období reforiem. Tento obraz hodnotil ako „mimoriadne neúplný, jednostranný a národnostne predpojatý". **József Papp** (Inštitút histórie, Eger) poukázal prednáškou o hornouhorských úradníkoch a poslancoch v Rakúsko-uhorskej monarchii na možnosť využitia štatisticko-demografických údajov pri riešení otázky zastúpenia Slovákov v administratívnom aparáte monarchie a v krajinskom sneme. **József Demmel** (Nadácia Terra Recognita, Budapešť) predniesol príspevok s názvom *Koloman Tisza alebo anatómia jedného sporu*, v ktorom venoval pozornosť represívnej podobe národnostnej politiky voči Slovákom za vlády ministerského predsedu Kolomana Tiszu. **László Szarka** (Ústav pre výskum etnických menšín Maďarskej akadémie vied, Budapešť) sa zaoberal problematikou rozchodu Slovákov s Uhorskom na konci roka 1918, vrátane úlohy Slovenskej národnej rady v konflikte medzi pražskou a budapeštianskou vládou. **Mihály Mózes** (Inštitút histórie, Eger) vo svojom vystúpení analyzoval negatívne dôsledky rozpadu monarchie na maďarskú ekonomiku. So špecifickými témami vystúpili **Béla Bartók** (Inštitút histórie, Eger) s príspevkom o maďarskej správe Rožňavskej diecézy v rokoch 1937-1939 a **István Németh** (Inštitút histórie, Eger) s prednáškou o vysídlení Nemcov z Československa (1944-1946).

Slovenskí účastníci predniesli príspevky takisto v širokej škále tém a chronologického záberu. **Peter Kónya** (Prešovská univerzita) vystúpil s príspevkom

o historiografii a interpretácii stavovských povstaní na Slovensku, ktorým v zásade nadviazal na vystúpenie maďarského kolegu Sándora Gebeia. **Patrik Kunec** (FHV UMB, Banská Bystrica) prezentoval zaujímavú tému usídlenia sa uhorských emigrantov vo Francúzsku v 18. storočí, s konkrétnym zameraním sa na osobu Ladislava Berčéniho (1689-1778) a niektorých hornouhorských príslušníkov jeho husárskeho pluku. **Peter Kása** (Prešovská univerzita) vo svojom príspevku poukázal na romantickú podobu slovenského národného povedomia v prvej polovici 19. storočia. **Dušan Škvarna** (FHV UMB, Banská Bystrica) vo svojom vystúpení analyzoval obraz rokov 1848-1849 v slovenskej kultúre v 19. storočí a v prvej polovici 20. storočia. **Vladimír Varinský** (FHV UMB, Banská Bystrica) predniesol príspevok s názvom *Komparácia nútených prác na Slovensku v rokoch 1941-1953*, v ktorom porovnával systém nútených prác v období prvej Slovenskej republiky s obdobím po komunistickom prevrate v roku 1948. Nakoniec **Miroslav Kmeť** (FHV UMB, Banská Bystrica) sa venoval dejinám slovensko-maďarských vzťahov v didakticko-dejepisnej reflexii s dôrazom na komparáciu učebníc dejepisu v oboch krajinách.

Jednotlivé prednášky a následné diskusie účastníkov konferencie umožnili porovnať postoje nielen konkrétnych historikov k čiastkovým témam, ale aj oboch národných historiografií k problémom spoločných slovensko-maďarských dejín, a týmto spôsobom aspoň čiastočne vyjasniť interpretáciu niektorých sporných otázok. Iné problémy našich dejín, prirodzene, zostali otvorené a v debatách účastníkov konferencie viackrát rezonovala myšlienka o užitočnosti ďalšej výmeny názorov a pohľadov na spoločné dejiny Slovákov a Maďarov – čo, pravda, vzbudzuje nádej, že podujatia podobného druhu budú organizované častejšie. V záverečných zhodnoteniach konferencie z úst dekana Mihálya Mózesa a Dušana Škvarnu taktiež zaznelo uznanie potreby vzájomných stretnutí slovenských a maďarských historikov, počas ktorých by sa pokračovalo vo vzájomne obohacujúcej výmene pohľadov na konkrétne otázky spoločných dejín. Konferencia v Jágri sa vďaka hostiteľom niesla vo veľmi príjemnej atmosfére, ktorá len potvrdila, že „sporné otázky“ medzi Maďarmi a Slovákmi v akejkoľvek rovine, nielen historiografickej, je možné riešiť len cestou otvoreného, priameho, priateľského, ale zároveň odborne a kultivovane vedeného dialógu.

Miroslav Kmeť – Patrik Kunec